

KELETI ÚJSÁG

Előfizetési árak:
 Egy hónapra 20— korona
 Félév 55— korona
 Évi 100— korona
 Két évre 180— korona
 Egyes szám ára 80 fillér

Politikai napilap

Felelős szerkesztő: ZAGONI ISTVÁN

Megjelenik minden reggel
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 I. Egyetem-utca 3. szám.
 Telefonszám 694
 Kézírtmányaink utánnyomása tilos

ABalkán a párisi fórum előtt

**

Bejelentés a szerbek új külpolitikájáról — A bolgárok még egy balkáni államot kívánnak — Amerika ragaszkodik fiúmei álláspontjához — Nem kívánja a Törökország feletti hatalmat

Kolozsvár, okt. 30

A szerb sajtóiroda megcáfolja azt a hírt, hogy megbízást adott volna Belgrádból a saint-germaini béke aláírására. Új külpolitikai irányról is tesz említést ez a jelentés, ezt azonban csak úgy lehet érteni, hogy a szerb kormány a többi jugoszláv államalakulat külügyi kérdéseire is nagy gondot fog fordítani.

Ilyen szempontból akitják át a belgrádi kormányt és a kormányban más jugoszlávoknak is jelentős helyet juttatnak. A bolgár kívánságok közül most kiszivárgott az is, hogy önálló Tráciát óhajtanának, ez az óhaj azonban már elkésettnek tekinthető.

Fordulat a szerb külpolitikában

Bukarest, okt. 30

A „Viitorul” jelenti Lyontól: Belgrádból jelenti a jugoszláv sajtóiroda, hogy az a Párisban elterjedt hír, mely szerint a jugoszláv delegáció fel lenne hatalmazva a saint-germaini béke aláírására, nem felel meg a valóságnak. Hozzáteszi a sajtóiroda, hogy október 20-án a régenscerceg elnöklése alatt Trumbics részvételével megtartott minisztertanácson a külpolitikára és a párisi jugoszláv békedelegációnak adandó utasításokra, új határozatokat hoztak.

A saint-germaini béke aláírásáról a kormány akkor fog nyilatkozni, ha a jugoszláv delegációtól a kívánt pótjelentés megérkezik.

Románia válasza

Bukarest, okt. 30

A „Le Progres” írja: Misu román külügyminiszter Szinajába utazott, hogy a királlyal egyetértve fogalmazza meg a párisi legfőbb tanácsnak adandó válaszcjegyzék szövegét.

Rendes hadsereget és önálló Tráciát kíván Bulgária

Páris, okt. 30

Párisi jól értesült körök és a Reuter ügynökség tudósítójának értesülései szerint a bolgár békeküldöttségnek a békefeltételekre adott válasza nagyon mérsékelt hangon van fogalmazva. A bolgár kormány, mint ismeretes, fenntartás nélkül elfogadja a béke feltételeit és a munkára vonatkozó pontokat. Ugyancsak elfogadja a kisebbségek védelmére vonatkozó kikötéseket, azon feltétellel azonban, hogy ezeket az összes többi balkán államokra is alkalmazzák.

A bolgár kormány fenntartással él a kártérítési eljárásra vonatkozóan és különösen a tulságos nagy összeg ellen tiltakozik, amelyet Bulgáriától követelnek, pedig ezt az összeget az antant köreiben nem tekintik tulságosan nagyknak.

Ami a katonai feltételeket illeti, a bolgár kormány fenntartással él a békeszerződés által kikötött önkéntes-toborzási rendszer ellen. Megjegyzi Bulgária, hogy csak a kötelező katonai szolgálat adhat elegendő erőt arra, hogy a benső rendet biztosítsa.

A bolgár válasz még népszavazást javasol Tráciába, javasolja továbbá, hogy ezt a vidéket autonóm állammá alakítsák.

Egy bolgár diplomata a feltételekről

Páris, okt. 30

A bolgár delegáció által a konferenciának átnyújtott észrevételekről egy Párisban időző bolgár diplomata így nyilatkozott:

— Tény az, hogy a bolgár delegáció elfogadja a konferenciának a népszövetségről és a munka szabályozásáról felállított pontjait. Nem áll azonban ugyanez a területi kérdésekről, amelyek a bolgárok tiltakozását idézték elő. Szót kellett emelni Trácia átengedése ellen, bár a szövetségesek csapatai már megkezdtek ennek a vidéknek a megszállását. Kérjük a Strumica vidékét, a nyelvet a béke szerződés elvesz tőlünk. Czaribrod vidéknek és általában az északnyugati lödsávnak Szerbiához csatolva a sérti a népek jogát és szabad utat nyit Szófia felé.

Wilson és d'Annunzio

Bukarest, okt. 30

A „Viitorul” írja Nauenből, hogy Wilson visszautasította Tittoninak a fiúmei kérdésre vonatkozó javaslatát. Francia forrásból közlik, hogy az ötéki tanácsához megérkezett d'Annunzio terveze, amely merőben ellenkezik az Egyesült Államok céljaival.

Novemberben ratifikál Amerika

Bukarest, okt. 30

Washingtoni hírek szerint a Wilsonhoz közelálló a békeszerződésnek a szenátus részéről való ratifikálását november 2-ára várják.

A hivatalos békeállapot napja

Páris, okt. 30

A francia hivatalos lap rendeletet közöl, amelynek értelmében az ellenségeskedések 1919 november 24-ikén szűnnek meg hivatalosan.

Feloszlott a franciák keleti főhadiszállása

Bukarest, okt. 30

A „L'Orient” írja: Öt évi munkája után a keleti francia haderők főhadiszállása október 20-ikán hivatalosan megszűnt létezni.

Ez alkalomból Pétaín tábornagy Chantillyben összegyűjtötte az összes hivatalok és parancsnokságok tisztjeit és bucsubeszédet intézett hozzájuk. Emlékeztetbe idézte a győzelem dicső óráit és köszönetét fejezte ki hű munkatársainak. Elismerését nyilvánította vezérkarának a közös munkáért, a kifejtett erőfeszítésekért és az elért eredményekért.

Jelentés az ázsiai állapotokról

Bukarest, okt. 30

A „L'Orient” írja: Harbard tábornok, az augusztusban Örményországba küldött amerikai misszió vezetője, visszatért Párisba. Polk, az amerikai delegáció vezetője fogadta, kinek előszóval tett jelentést. A tábornok írásbeli jelentését Wilson elnöknek küldik el, akinek kezdeményezésére küldték a missziót Arméniába.

Harbard tábornok nem nyilatkozott jelentésének részleteiről. A missziónak tagjaitól nyert felvilágosításokból azonban megállapítható, hogy a jelentés az ellen emel óvást, hogy Amerika vállalja el az Örményországra szóló mandátumot. Mindazonáltal Harbard tábornok nyilván nem ellenezné a Törökországra szóló általános mandátumot.

Khatiesian, a párisi örmény bizottságnak küldött táviratában az eriváni örmény köztársaság miniszterelnöke azt kéri, hogy miután az angol csapatok egész Transkaukázia Batum kivételével kiűrtették, szövetséges csapatokat küldjenek Örményországba. Haskell ezredes erőfeszítései hiábavalók, mert nem rendelkezik elegendő erővel.

5. számú rendelet.

1919. október 30.

A mai naptól kezdve (1919. okt. 30-tól) újabb rendeltig az utcán való közlekedés este 8 órától egész reggel 6 óráig meg van tiltva.

Minden nyilvános helyiség (színház, mozik, kávéházak, éttermek, cukrászdák stb) fél 8 órakor be lesznek zárva.

Mindenféle igazolványok, melyek éjjelre száltak, be vannak szüntetve.

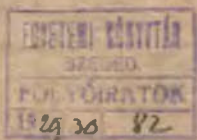
Bocsátani fognak új igazolványok a térparancsnokság által, csak detektíveknek, akik éjjel járnak.

Az állomásra való közlekedés, az éjjeli vonatok indulásakor, csak személyazonosságai igazolványai van megenged e melyet a rendőrség ad és a térparancsnokság által látalmazva van az elindulási napon.

Mindazok, akik éjjel érkeznek a vonattal Clujba, kötelesek láttamozni igazolványaikat az állomáson elhelyezett őrségnél.

Mindazok, akik ellenkezni fognak, azonnal le lesznek tartóztatva és elküldve a hadbírószághoz.

Gomandamentul Garnizonoi Cluj.

Megszűnik a CFR. kolozsvári igazgatósága

**Megoldás előtt a szénkérdés — Nyolcezer vagon
várnak — Tíz napon belül helyreáll a normális
forgalom — Beszélgetés dr. Boila Romulusszal**

Kolozsvár, okt. 30

(Saj. tud.) Megemlékeztünk már arról, hogy a szénválság megoldásának kérdésében fontos tanácskozások folynak Bukarestben, melyeken dr. Boila Romulus a kormányzótanács közlekedésiügyi reszortfőnöke is részt vett. Dr. Boila most tért vissza Bukarestből és utjáról a „Keleti Újság” munkatársának a következőket mondotta:

— Uram főcélja a szénkérdés általános rendezése volt. Ez sikerült is, amennyiben a katonaság segítségével eszközöljük majd a szállítást. Az egyes vonatokat katonák kísérik majd a gondoskodás történik arról, hogy a szénszállítások, — mert ez az egész válság oka — a lehető leggyorsabban bonyolódjanak le.

Remélem, hogy kilenc tíz nap alatt beállanak a normális szállítási viszonyok

a szénszállítás tekintetében. Nemcsak a vasutak és hivatalos intézmények szénszállítását tudjuk majd ellátni, de a magánforgalmat is. Szén van elegendő, a fő az, hogy a vasuti forgalmat biztosítsuk, mert ha ez sikerül, ezzel a legfőbb és a legnagyobb nehézséget hárítottuk el az úthól. Remélem, hogy pár napon belül mindenütt lesz szén s így az eddigi járulatokat fenntartjuk, sőt még fejleszteni is fogjuk.

— Milyen eredménnyel járt a vagonkérdés megoldása?

— E kérdésben is sikerült kedvező eredményeket elérnünk, amennyiben rövid időn belül

nyolcezer vagonot kapunk,

melyek főleg a szénszállítás lebonyolítására szolgálnak.

— Mit határozott a minisztertanács az egységesítés kérdésében?

A minisztertanács ezen a forgalmi kérdéseket tárgyalt meg, de megállapodtunk abban, hogy a CFR. bukaresti és kolozsvári igazgatóságát egybeolvasztjuk. Megírhatja, hogy

a CFR. kolozsvári igazgatósága két-három héten belül feloszlik,

illetve egybeolvad a bukaresti igazgatósággal, ahol külön osztályt képez. A vezetés így teljesen egységes lesz és

Kolozsváron csupán az Üzletvezetőség marad.

A kormányzótanács és a bukaresti igazgatóság között egy összekötő szervezet létesítünk, melynek azonban csupán néhány tagja lesz.

— Szóba került-e az a terv, hogy Bukarestből egy bizottságot küldenek le a vagonkérdés tanulmányozására?

— Erről nincs tudomásom, de nincs is szükség rá, mert a nyolcezer vagonot megkapjuk,

ugy e kérdés egyelőre teljes megoldást nyer.

A magyar kormánnyal kötendő rekonpenzációs megállapodás tárgyalásáról ezeket mondotta:

— Ez az ügy nem tartozik hozzám. Tudomásom szerint Bontescu miniszter ur vezeti a tárgyalásokat, amelyek még nincsenek befejezve.

Hogy él a ma embere?

**Összehasonlító táblázatok a háború előtti időből
A közlekedési üzemet kell fejleszteni.**

Kolozsvár, okt. 30

(S. t.) A „Keleti Újság” azzal, hogy a piac árhullámzásait hetenként kétszer táblázatba foglalva közreadja, a mai élet egyre súlyosabbá váló balesését, az abnormis drágaságot akarja újra és újra rideg számadatokkal feltárni. Le kell szögeznünk két súlyos tény: 1. az érvizsgáló bizottságok minden agitációja és erélyes rendszabályai dacára, ma is, mint a múltban mindig, a maximális papiros értékű marad legtovább, mert a nagy haszonhoz szokott privátforgalom ezer és egy módját találta és találja mindig a hivatalosan megállapított árak túllépésének. 2. A fixfizetésből élő polgár és az órabéren dolgozó munkás, dacára a háború óta lényegesen emelkedett fizetéseknek megközelítőleg sem élhet úgy mai jövedelméből, mint a háború előtt az akkori, ma nevelésesnek tetszően csekély havi, illetve napi keresményből.

Akkor és most

Szükségesnek látjuk a két állapot számadatszerű összehasonlítását, hogy az összehasonlítás alapján ki ki megállapíthassa: új formában, más megoldást kell kitalálni ahhoz, hogy az élet rendszerébe visszatérhessen, hogy itt nem segít a maximálás, sem a jövedelmek fokozása, mert a megélhetéshez szükséges anyagok és eszközök drágulása mindig elbe tud vágni a fizetésemeléseknek és drágasági pótlékoknak, amelyeknek a végletekig való fokozása elvégre gazdasági szempontokból lehetetlen.

Egyszerű esetet vegyünk alapul, egy magános, mondjuk IX. fizetési osztályban levő hivatalnokember megélhetését a háború előtt és ma.

Havidíj, lelkérés és egyéb járandóságok a IX. fizetési osztályban 1914-ben Kolozsváron évi 3600 K. Ugyanez ma háborús és egyéb pótlékokkal 16.000 K.

Emelkedett tehát a jövedelem a réginék körülbelül négyzerezésére. Lássuk most, milyen kiadásai voltak akkor és milyeneket engedhet meg magának a mai viszonyok közt ugyanaz a IX. fizetési osztálybeli halandó?

Naponta, közepes vendéglőben igen jó kosztó, ebédet, vacsorát lehetett abonálni két korona 40 fillérért. Egy hónapos szoba, igen tisztességes 40-60 koronáért bérelhető volt. Igen jó minőségű ruhát

A 21. és 25. sz. rendelet módosítása

1. Vétkeseknek nevezetnek azok, akik: jóhiszeműleg, rossz szándék nélkül, nyilvános helyeken, állomásokon, vonaton, utcán, stb. akár igaz, akár képzelt oly híreket közölnek, terjesztenek, megjegyzésekkel kísérik, melyek a hadműveletekre, hadi helyekre és csapateltolásokra, katonai hatóságok rendelkezéseire vagy bármily más, a román hadsereget illető kérdésekre vonatkoznak.

2. Mindezek büntényét képeznek, a praetorok ítéletét és büntetését vonják maguk után s mint első és utolsó fórum, egy évig terjedhető fogsággal és 2000 lei pénzbüntetéssel büntetendők.

Ha a fenti tényeket kémkedési vagy árusági szándékból követik el, az érvényben levő hadi büntető törvények lesznek alkalmazva.

Az erdélyi ellenőrzési zóna parancsnoka:
MARINESCU ezredes.

csináltetni lehetett jobb szabónál 1-80-120 koronáért, a cipő ára 20-26 kor. volt nagyszerű anyagból és így tovább. Kis táblázatot állítottunk össze, csak a nagyobb tételeket és csak a fontosabb szükségleteket sorolva fel.

1914-ben

koszt, napi 2'40 K évi	876 — K
1 butorozott szoba havi	
50 korona, évi	600 — „
2 rend ruha	180 — „
2 pár cipő	48 — „
2 kalap	20 — „
4 pár keztyű	12 — „
1 felöltő	160 — „
1 és fél öl fa	30 — „

Összesen 1946 — K

azaz egyezerkilencszáznegyvenhat korona, maradt tehát a 3600 korona jövedelméből még 1654 korona mosásra, világításra, reggelire, uzsonnára, cipőápolásra, ruhajavításra, fehérnemű pótlásra bőven. Sőt szórakozásra is fényesen futotta, mert egy liter kűnő bort 3 koronáért meglehetősen kapni és a cigány 20 koronáért még éjjeli zenét is adott az imádott hölgy ablaka alatt. A színházba 2 koronáért a legjobb helyet meglehetősen kapni és így tovább.

Csak ugyanezeket a tételket soroljuk most föl a mai árakkal és kiderül, hogy a IX. fizetési osztálybeli hivatalnok, vagy hasonlókeresetű és testi munkás vagy ráfizet a fizetésére, vagy nem eszik, de ruházkodik, vagy étkezik, de megfagy, vagy — istenem, 16000 korona évi jövedelem mellett: nyomorog. Ime tehát a számok bizonyossága:

1919 októberben

Koszt, napi 30, évi	10.950 K
1 butorozott szoba, havi	
200, évi	2400 K
2 rend ruha (kész ruha)	2800 K
2 pár cipő (kész cipő)	650 K
2 kalap	400 K
4 pár keztyű	240 K
1 és fél öl fa	750 K
1 felöltő	1600 K

Összesen 19.990 K

azaz tizenkilencszázkilencszázkilencven korona fillérek nélkül és médiumunk még nem szitt el egyetlen cigarettát, még nem moshatott, nem mehetett legalább egy évben egyszer gőzfürdőbe stb. stb. és ráfizet a jövedelmére háromezerkilencszázkilencven koronát. Meg kell még jegyeznünk, hogy a 30

koronás koszt adagja félakkora, mint a régi jó 2 K 40-es kis porciója volt, a ruha durva szövésű és nem mérték szerint készült, a szoba, a régi tágas, világos fürdőszoba használatlan bérelt otthon helyett sötét lyuk a második emeleten, hátul az udvar legvégén.

Csak a városi üzem segít

Most pedig fordítunk egyet a tételen. A vendéglős, aki a 30 koronás kosztot adja, a közlekedési üzemnél vehetne lisztet 2 és 3 koronáért, de onnan nem kap és így kénytelen 5-9 koronában beszerezni a különböző finomságú lisztet kilóját. És ebből az egy tételből már kitűnik, micsoda óriási érvágás volna a közvetítő kereskedelmen, ha az összes elsőrendű élelmi és ruházati cikkek árusítását a közlekedési üzemek, illetve hivatalok vennék kézbe. És e helyett speciál a kolozsvári üzem egyszerre redukálja tevékenységét, már csak alig pár élelmicikket, lisztet, cukrot és burgonyát szerez be és árusít és azt is csak a lakosság egyik rétegére számára.

Tudjuk, hogy ez ellen a kereskedők, mint egy ember, zuzulnának fel, de ha az illetékeseknek még nincs módjában a kereskedelmet teljesen felszabadítani, hogy a szabad verseny következtében maguktól szálljanak alább az árak, csak ez az egy mód van rá, hogy a drágaság kiellen emelkedése megfékezhető legyen.

A könnyebb megélhetésért

Angliában, a kereskedelem összehajában minden város tele van mindenrendű és rangu városi üzemmel és a kereskedők még se, ott se halnak éhen, sőt Azután a városnak még így is jövedelmez a közlekedési üzeme, holott állandóan anyagi nehézséggel küzd és működési köre tetemesen meg van szűkítve.

Pár millió beruházás

1. sok munkanélkülit juttatna állásához;
2. a megélhetést olcsóbbá tenné s így a tisztviselők jó adalmazását arányba hozná a mellényos és nem mesterségesen felvert árakkal;
3. a város jövedelmeit tetemesen növelné;
4. az illegitim kereskedelem, térhíjján bevonná vitorlát és legfeljebb olyan cikkekre vetné magát, amelyek a megélhetésnek nem szigorúan vett elsőrendű kellek.

Mi ebben a cikkben még ki sem terjeszkedtünk a családok életére és nyomorára, melyeknél hatványozva jelentkeznek a szükségletek, de a rájuk fordítható fedezet az egységénél is minimálisabb. Hol tartanánk, ha a 100 koronás szövét méteréért nem kellene 240 koronát fizetni és a textilárut, vagy ruhát a közönségi üzem gyári áron árusítaná?

Ha azonban a városi üzemek visszafejlesztése szükségesnek látszik, akkor a fogyasztóközönség köreiben a szövetelek létesítésén kellene gondolkodni.

Rablók fogták el az amerikai konzult

Bukarest, okt. 30

A „Viitorul” jelenti Nauenből: Amerika konzul-ügynökét mexikói rablók elfogták és 150.000 dollár váltságdíjat követelnek érte. A mexikói-kormány minden eszközt felhasznál, hogy kiszabadítsa a konzult.

**

Maniu Gyula cáfol

Bukarest, okt. 30

A „Le Progres” írja: Egyes lapársaink azt a hírt közölték, hogy Maniu Gyula Szinájába utazott, hogy a királynak az erdélyi kormányzótanács egy jegyzőkönyvét adja át, amely politikai memorandum lett volna. Maniu Gyula személyesen megcáfolta ezt a hírt, amelyről kijelentette, hogy semmi sem igaz belőle.

Bontescu kormányzótanácsi tag néhány nappal meghosszabbította bukaresti tartózkodását, hogy a szén és a szükséges vasúti szállítások kérdésének szabályozását tárgyalja.

Maniu Gyula, Boila, Pop Cs. István kormányzótanácsi tagok, Margineanu és Nicoleanu tábornokok résztvettek azon a minisztertanácson, amelyet tegnap a belügyminisztériumban tartottak.

Maniu Gyula, ki két napot töltött Bukarestben, visszatért Nagyszébenbe.

**

Örökváltság a jugoszláv politikában

Bukarest, okt. 30

A szerbiai politikai helyzet a Davidovics kormány megalakulása dacára feszült. A vitának alapja, mely a nemzetgyűlés két pártját, egyfelől a demokratákat, montenegróiakat és a szociálistákat, másfelől a horvátországi klerikálisokat és a horvát nemzeti klub híveit egymástól elválasztja, az a kérdés, hogyan szervezzék az új királyság közigazgatását. Tulságig menő centralizáció alapján-e, amint azt a régi szerbek kívánják, vagy nemzetiség szerint való decentralizáció alapján, amint azt az új tartományok képviselői kívánják? Valószínűnek látszik, hogy a régensnek, ha kivezető utat keres a megoldhatatlan helyzetben, újból az általános választások eszközéhez kell folyamodnia s így esetleg kompromisszum jöhetne létre.

Román-szerb tárgyalás

Bukarest, okt. 30

A „L'Independance Roumaine” írja: Davidovics szerb miniszterelnök reggel fogadta Románia belgrádi követét. A megbeszélések tárgyai a szerb és a román királyság közötti közlekedésre vonatkozó, függőben lévő különböző kérdések voltak. Azt hiszik, hogy a vitás kérdésekben barátságos meg egyezés fog létrejönni a két állam között.

**

Buchanan római követ

Bukarest, okt. 30

Rómából jelentik, hogy lord Buchanan, Anglia új nagykövete, Rómába érkezett. Fogadására megjelentek a hatóságok, a nagykövetség tisztviselői és az angol kolónia tagjai. Buchanan tudvalevőleg oroszországból volt angol követ s az angolok orosz politikájának emlékeztető irányítója volt.

**

Szervezkednek a munkaadók

**

Hogy lehet a munkabér problémáját megoldani? — Mihez kell az állami beavatkozás? — Az Iparkamarai közgyűlés előtt

Kolozsvár, okt. 30

(Saj. tud.) Jelentette tegnap a „Keleti Újság”, hogy a kolozsvári kereskedelmi és iparkamara titkári jelentésében a kamarai közgyűlés egy megoldási tervet fog kapni a munkabérek problémájáról. Amint már tegnap megírtuk, a kérdés sokkal fontosabb és sokkal nagyobb jelentőségű, semhogy ne volna érdemes, sőt szükséges vele a kamarai közgyűlés előtt behatóan foglalkozni. Foglalkozni kell főképpen ezzel azért, mert a kamarai program a munkaadók szervezkedésével és állami beavatkozással hozza kapcsolatba a munkabérek kérdését, ami sok félreértésre adhat alkalmat egy a munkaadó iparosok, mint a munkások, valamint a fogyasztók körében.

A munkaadók szervezkedése

nem most kezdődik, mert a szövetség megalakulását kimondották már hónapokkal azelőtt a tömörülés azonban még nem sikerült, mert a munkáltatók nagy rétegét még nem lehetett bevonni a szervezkedésbe, de a taggyűlésnek és a szervezet szélesebb kiterjesztésének a munkája folyik.

A nagyobb munkáltatóknak, a gyáripárosoknak már készen van az erdélyi szövetsége s ennek a szövetségnek a kolozsvári csoportja már nagyon erős. Létesítettek egy közös élelmezési üzemet is, ahonnan a munkásokat élelmiszerral látják el s ennek az üzemnek rendkívül nagy jelentősége van munkásjóléti és így termelési szempontból is.

Amikor munkaadók szövetségéről és szerkesztéséről van szó, a közönség trószféle alakulatokra gondol. A munkások pedig attól tartanak, hogy ugynevezett „kutyaszövetség”ről van szó, amely a munkabérek és a kollektív-szerződésnek a letörésére alakul. A mostani gazdasági helyzet azonban nem olyan, hogy az alakulásnak ilyen tervét és célját lehetne feltételezni s ha az iparkamara jelentése nem ezt propagálja, akkor egészségesnek lehet tartani a gondolatot, hogy a munkaadók egyesítésével igyekeznek munkásjóléti intézményeket létrehozni. Csak egy jobb kifejezést lehetne ajánlani az iparkamara számára: az egyesítés helyett a szövetség szónak a használatát.

Tagadhatatlan tény, hogy a munkabérek a megélhetési viszonyok alakítják, emelik, vagy csökkentik s ha a munkás megélhetését olcsóbbá teszik, akkor magától csökken a munkabér is. Angliának a legtermelőképesebb az ipara és a legmagasabbak az angol munkabérek. Tehát nem szabad a munkaadóknak abban a hitben élniük, hogy az alacsony munkabér a termelést megkönnyíti. Hogy mi könnyíti meg a termelést, ezt észrevették a kolozsvári gyáripárosok, amikor munkásaik élelmezéséről maguk kívénak gondoskodni. És ha ilyen céllal alakítják meg a munkaadók szervezetét, vagy szervezeteket, akkor az iparkamara propagandájának gazdasági fellendülés lesz az eredménye.

Az állami beavatkozás

kérdését is meg lehet érteni ezen az alapon. A kifejezéssel azonban kényesen kell bánni és vigyázni kell, nehogy úgy értelmezzék, mintha a munkás és munkaadó örökös ellentétéhez az erőszakot hívná valaki segítségül a tökenélküli elem elnyomására. Nem ezt érti a kamara titkári jelentése sem, de lehetnek munkaadók, akik ilyesmire gondolnak. A munkaadó szervezetek a mai kereskedelmi és forgalmi viszonyok mellett sem itt, sem másutt nem tudják beszerezni, összehordani és intézményesíteni azokat a jóléti eszközöket, termékeket, amelyekkel a munkássegítség fenntartását rendszeresen elősegíthetnék. Ehez hatósági beavatkozás szükséges, illetoleg támogatás.

De van az állami beavatkozásnak egy másik szükségessége is. Minden kormányzásnak van szociális programja. Az angolok legkonzervatívabb kormánya is igyekezett mindig a legszociálisabb munkásjóléti intézményekre törvény útján kényszeríteni a tőkés munkaadókat s ezzel sikerült is sok gazdasági megrázkódtatásnak az elejét venni. Ha a kolozsvári iparkamara állami beavatkozást tart szükségesnek a munkaadók szervezkedéséhez, ezt úgy kell érteni, hogy az apró munkáltatók nem képesek szociális intézményeket egymagukban létesíteni, ezeket vagy az állam kell hogy létrehozza, vagy a munkaadók szervezetével kell, hogy létrehozassa. Munkáslakásokat például nem tud építtetni a cipész-mester, de az állam tud és az iparosok szervezetét segítheti az állam arra, hogy építtessenek.

A munkabér

emelkedési irányzatáról nagyon sokat lehetne beszélni. Az iparkamarai jelentés terve kétségtelesen megközeleíti a helyesebb felfogást, ha a kamarai közgyűlés elé olyan megvilágításban kerül ez a terv, amely a félremagyarázásokat elkerüli. A drágaság emeli a munkabéreket s ezzel az igazsággal szemben nem cáfolat az a másik szintén nem alaptalan tétel, hogy hogy a magas munkabér emeli az árucikk árát. Mert drágaság mellett hiába szállítanak le a munkabérek, ennek a következménye az lenne, hogy a munkás nem dolgozna, mert csak azért a bérért dolgozik, amelyből fenn tudja tartani magát. Ha kevesebbet keres, akkor oda kell húzódnia, ahol élni tud, inkább kíváncsi, mert haláláldozatot nem kívánhat senki tőle.

A kérdés megvilágítása végett érdemesnek tartjuk leköszölni azt az igen komoly hangon írt levelet, amit ma kapott a „Keleti Újság” szerkesztősége s amely a következő:

Hogyan lehet a munkáskérdést megoldani?

alcímű tegnapi nagyérdemű cikkükhöz óhajtok rövid megjegyzést fűzni. Tudósítójuk beszámol a kereskedelmi és iparkamarának arról a gondolatáról, hogy állami beavatkozással kell odahatni, hogy a munkaadók egyesítése révén közjóléti intézmények alakuljanak, amelyeknek segítségével a munkás egészséges, olcsó lakáshoz, termé-

nyekhez, tömegszükségleti cikkekhez juthasson. A tudósító ezt amilyen alkalmoszerű ideának nevezi, amelyből sem a munkaadó, sem a munkás nem kér.

A kérdés sokkal fontosabb annál, hogysen ilyen röviden napirendre lehet-e térni felette. A kamara gondolata egészséges magból fakad. Lakás, élelem és ruházat azok a dolgok, amelyek ma a munkások (testi és szellemi munkások) bérigényeit mozgatják. Szellemi és szórakozási igényekről, mint mozgó okokról — fájdalom — szinte szólni sem lehet. A munka biztonsága, a termelés békéje azt parancsolná, hogy a munkások lakása, élelme és ruházata a mai termelési rend spekulatív természetével járó föl-alá billenésektől, amennyire lehet, mentesítve legyen. Ez az egyedüli lehetőség ahhoz, hogy a bérkérdés ne legyen egy folytonosan felszakadó seb, amely nem is a munkás fizikai vagy szellemi beteg-összetételének a természetes betegezése, hanem rajta kívül fekvő, társadalomgazdasági okok fészkérik fel. Nincsen az a nagyszerűen elkészített kollektív szerződés, amely a munka békéjét csak a legrovidebb időre is olyan biztonsággal megszilárdítani tudná, mint ennek a kérdésnek megoldása.

A szociális haladás vérvörös utja elé örök időkre illalomsfát állít most az emberi megmondolás megrökönyödés. Az ugynevezett demokratikus haladásnak pedig politikai természete van és az államhatalomban való részvételt jelenti, mint első feltételét a dolgozó osztály érvényesülésének.

A ma szükségletéből fakadó a kamara elgondolása. A munkaadók, ha akarják és ha az államhatalom támogatja őket, tudnak olyan intervenciót csinálni, amelyek lakás, élelem és ruházat dolgában olyan szociális helyzetbe hozzák a munkást, hogy nem kell minden árhullámmal megijednie. A szociális érzék éppenséggel nem azt diktálja, hogy háttal fordítsunk az ilyen intézménynek, de éppen ellenkezőleg, nézzünk szembe vele, foglalkozunk a gyakorlati lehetőségeivel, mert a gondolat egészséges és szinte azt mondhatnók, ideálisan szociális. Azért ideálisan, mert nem propaganda-alapon nyúl a munkáskérdéshez. Már pedig minden propaganda természeténél fogva egyoldalú és inkább az emberi szenvedélyek felkeltésére és harci eszközöknek jó, mint megoldásra.

Japánok a washingtoni konferencián

Budapest, okt. 30

A „L'Independance Roumaine” írja: A washingtoni munkaügyi konferenciára kinevezték a japán delegátusokat. Ezek Kisi Kanada, a teicui egyetem tanára, Monornaka, a párisi békekonferencia műszaki-delegátusa és Sanzsimuio, egy nagy japán gyertyagyár igazgatója.

**

Felsőháza lesz a cseh parlamentnek

Páris, okt. 30

A prágai kormány, egy ottani lap híre szerint, egyik legközelebbi parlamenti ülés elé törvényjavaslatot terjeszt be, a parlamenti felsőház szervezését hozza javaslatba.

**

HIREK

— Királynői látogatás Párisban. A „Dimineata” írja: Mária királyné e hét folyamán távozik Olaszországból és Párisba utazik, ahol néhány napot fog tölteni.

— **Andrássy az októberi forradalomról.** Andrássy Gyula gróf a tavaly októberi magyar forradalom előzményeiről egy interjú során többek között a következő érdekeségeket mondotta el: A bolgár összeomlás híre erdélyi birtokomon ért. Tiszában voltam, hogy most már mindenáron békét kell kötünk. Külföldön a forradalom elkerülhetetlen. A magyar belső helyzet ugyanakkor vigasztalanul sötét volt. Egy kisebbségi kormány, mely Tisza befolyása alatt állott, vezette az ügyeket, már akkor minden tekintély és erkölcsi hatalom nélkül. A defaitizmus rohamosan terjedt. A züllő kormányhatalom széles kapukat nyitott az agitációnak, mely a hadsereg tartalékformációit kezdte megmetyélni. Ilyen helyzetben voltunk, mikor Burián Wekerlet, Tiszát és engem Bécsbe kéretett a közölte velünk, hogy Németország ennyira letört, hogy most már maga sürgeli a fegyverszünetet és a rögtönzi békét. Burián azt javasolta, hogy Wilson tíz-negy pontját fogadjuk el a béketárgyalás alapjául, mihez hozzájárítam, mert ez volt az egyetlen konkrét békejavaslat, s valószínűnek tartottam, hogy ha új fölételeket kérnénk az antanttól, azok még szigorubbak lennének. Reményem volt, hogy ez esetben oly feltételeket nyertünk, melyek létünket megmentik. Hogy svájci tárgyalásaim a kívánt eredményt csak félig érték el, annak ez oka másfelől az a tény volt, hogy a császár Ausztriában nyilvánvalóan nem nyerte meg Tisza tetszését sem. A fumei incidens és a debreceni Goltzralle miatt rendezett parlamenti vihar után mondta Tisza először nekem, hogy nem fogja akadályozni a választójog újabb kiterjesztését. Azt mondta, nem a forradalom miatt, mert az nincs, arról nem érdemes beszélni, hanem azért enged, mert látja, hogy nélkülük a mi viszonyok között nem lehet boldogulni.

— **Bíróság alakul a lánckereskedők üldözésére.** Párisból írják: Andlauer tábornok, a saarvölgyi megszálló csapatok parancsnoka rendeletet bocsátott ki, melynek értelmében egy külön bíróság alakul a lánckereskedők üldözésére. Ez a bíróság egy bíróból, mint elnökből és négy polgárból, mint tanácstagokból alakul. A bűntettek nevei: egytől tizenöt évig tartó szabadságvesztés és legalább száz-ezer márkás pénzbírság.

— **Belga szén román buzáért.** A „Vitorul” írja: Belgium és Románia közt tárgyalások folytak abban az irányban, hogy Belgium Románia részére ölvenezet tonna szénét szállítson. A szénért cserében Románia buzát fog adni, mégpedig huszonöt százalékkal olcsóbban, mint más ajánlattevők.

— **Olasz emléknap Bukarestben.** A „L'Independence Roumaine” írja: Az „Andrea Doria” nevű olasz dreadnaught parancsot kapott, hogy Konstantinápolyból a román vizekre hajózzon. A legénység egy különiménye Bukarestbe utazik, hogy résztvegyen azon az emlék-

Megérkezett nyolcmillió becserélt pénz

Miért nem jutottak pénzhez a bankok? — A tizenkétmilliót csak két hét múlva kapják meg

Kolozsvár, okt. 30

A becserélt bankjegyek lebélyegzését tudvalevőleg két helyen, Nagyszebenben és Nagyváradon végzik. A kolozsvári bankokra eső mennyiséget a Hitelbank nagyváradi fiókjánál bélyegzik immár három hét óta. A kolozsvári bankok a lebélyegzés megkezdése után nyomban sürgetni kezdték a nagyváradi Hitelbankot, hogy ha nem is az ottlevő pénzük teljes mennyiségét, de legalább annak egy részletét előlegképen megkaphassák és a lebélyegzés előrehaladtával a hátralevő részleteket rendre küldjék le.

Mintegy két hét előtt a nagyváradi Hitelbank azt az ajánlatot tette a kolozsvári bankoknak, hogy hajlandó volna előleget adni a lebélyegzés alatt levő pénzekre, de csak a sajátjából és kamat mellett. Ebbe természetesen a kolozsvári bankok nem mehettek bele.

A Magyar Lezámitoló és Pénzváltóbank kolozsvári fiókjának és a Kolozsvári Takarékpénztár és Hitelbank igazgatói Budapesten járván, visszatértükben Nagyváradon felvettek bankjaik részére egy-egy millió korona előleget, amit azon a címen folyósítottak, hogy a két bank gyűjtőhelye volt a fehérpénzeknek. Erről a lépésről természetesen a többi kolozsvári banknak nem volt tudomása. Az Erdélyi Bank azonban, mely szintén gyűjtőhely volt, értesült a másik két bank kivételes szeren-

csejéről és erre szintén felküldött a most már kamatmentes előlegért és kiküldöttjei tegnap vissza is érkeztek három millióval. Ezzel együtt az Erdélyi Bank küldöttjei másik három milliót is hoztak a Kereskedelmi Bank részére, mely Kolozsváron a fehérpénzgyűjtés központja volt, oly célból, hogy egyelőre ennyit osszon szét a többi pénzintézet között.

A Kereskedelmi Bankhoz érkezett három milliót holnap osztják szét a bankok között, ugyancsak holnapra várják Kereszty Kornélt, a nagyváradi Hitelbankfiók igazgatóját, aki közölni fogja majd, hogy mikor számíthatnak a bankok további részletekre. Mint halljuk, erre ezidőszent ismét csak mintegy két hét múlva lehet kilátás. A helybeli pénzintézetek közös megállapodást fognak létesíteni arra nézve, hogy a most kapott előlegből, tekintettel arra, hogy ez a lebélyegzés alatt levő összegnek csak egy csekély hányadát képezi, a betéteseknek is csak betétük egy kisebb részét fogják folyósítani. Az általános gazdasági érdek azt követeli, hogy ezentúl közös akcióval kell a bankoknak sürgetniök és nem külön-külön, a további összegek folyósítását.

— **Ünnep, amelyet az olasz kolónia a Vittorio-Venétói győzelem emlékére rendez.**

— **Rekompensációs üzlet Budapesttel.** A „L'Orient” írja: Az erdélyi kormányzó anács ipari és pénzügyi osztály főnökei felhatalmazást kértek a kormánytól ötezer szarvasmarhának és nagymennyiségű burgonyának és hagymának Budapestre szállítására. A kérészt a minisztertanács elé terjesztették. A szállítások ellenében Magyarország más árut engedne át Romániának rekompensációképer.

— **A kolozsvári borbélyok áremelése.** A kolozsvári rendőrség kihágási ügyosztálya árdragítás címén eljárást indított az összes kolozsvári borbélymesterek ellen. A fodrászok ugyanis azzal az indoklással, hogy segédeknek ötverszázalékos béremelést voltak kénytelenek adni, a borotválás és hajnyírás stb. árát ötven fillértől egy koronáig, a bérletgyekert, illetőleg havi bérleteket pedig öttől tíz koronáig felemelték. Az áremelésről tudomást szerzett a rendőrség is, amely átiratban intézett kérdést az árvizsgáló bizottsághoz, hogy van-e tudomása az új árákról és kaptak-e engedélyt erre a borbélyok? Ma érkezett meg a rendőrséghez az árvizsgáló bizottság válasza, amelyben Blaga Aurél dr. elnök közli, hogy a fodrászok semmiféle áremelésre nem kértek, így tehát nem is kaptak engedélyt. Ez alapon Pop Viktor dr. főkapitány utasította a kihágási ügyosztályt, hogy valamennyi borbély ellen haladéktalanul tegyék folyamatba az eljárást.

— **Leleplezett dohánycsempészek.** Kolozsváron az utóbbi időben nagy arányokban folyt a dohánycsempésés. A rendőrség és a pénzügyőrség erélyes nyomozást indított, hogy a csempészeket leleplezze, ami ezidőig sikerrel is járt. Legújabbán Léb Berta Apaffy-utca 7 számú és Klein Gizella Széchenyi-tér 13 szám alatti lakosokról állapították meg, hogy dohánynal kereskednek. Léb Bertától 50 kilogramm, Klein Gizellától pedig 20 kilogramm dohányt kobozott el a rendőrség. Mindketőt ellen megindították a kihágási eljárást.

— **Rendőri hírek.** Tarján Emil óradnai lakos panaszt emelt a rendőrségen, hogy Kiskapus-Kolozsvár között a vonaton kilopták a zsebéből tizenhátezer koronát. — **Lép Izsák Széchenyi-tér 12. szám alatti lakostól ellopottak 1 pár hámot.** Kára 1400 korona. — **Stein Piroska téglagyári lakos bejelentette a rendőrségen, hogy ismeretlen tettes elhajította öt ezer koronát érő disznóját.** — **A rendőrség elfogta Fantana Miklós kolozsvári lakost, aki ruhaneműket lopott.** Erdő József Monostori ut 207. sz. alatti lakásáról.

A piaci árak

(Kolozsvár október 30.)

Marhahús eleje kilója	. 12—	korona
hátlaja	. 16—	
Borjú eleje	. 16—	
hátlaja	. 18—	
Sertés	. 4—	
Sertés-borda	. 26—	
Zsírzszalóna	. 48—	
Hej	. 52—	
Birkahús eleje	. 10—	
hátlaja	. 12—	
Kacsa (párja)	. 70—	
Tojás (drbja)	. 1'40	
Vaj	. 72—	
Turó	. 34—	

Tök 1 drb.	. . . 1—	korona
Szemesbab fehér	. . . 4—	
tarka	. . . 7—	
Kelkár-oszta fejenként	. . . 50	
Káposzta	. . . 1'50—3	
Paradicsom kilója	. . . 4—	
Paprika 1 drb.	. . . 40	
Vöröshagyma kilója	. . . 1'50—2	
Fokhagyma (2 drb.)	. . . 1—	
Tengeri (1 liter)	. . . 8—	
Burgonya rózsá kilója	. . . 1'40	
kifli	. . . 3—	
Szőlő	. . . 9—10—	
Alma szép	. . . 10—	
Birsalma	. . . 12—	
Szilva	. . . 16—	
Dió literje	. . . 7—	
Citrom (1 drb.)	. . . 3—	

Árak egyáltalán változatlanok, kivéve a tojást, mely — ha egyáltalán kapható — 1'40-re emelkedett.

SZÍNHÁZ

A Magyar Színház mősora.

Péntek: Nincs elvámolni valója?
Szombat d. u. Romeo és Julia.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb apróhirdetés ára 8 korona. Ha 11 szöveg van benne, az arányosan csökken a hirdetés 70 fillér. Apróhirdetés elutasítását a szerkesztő nem köteles megindokolni. Az Est hírlapiroda Mátyás kir. ter. 26.

Szolid fiatalember burokozott szobát keres, esetleg ellátással. Választ „Szolid” jellegre „Az Est” hírlapirodába kérek.

Ebédő, mahagóni, hajlított metszett üvegekkel és tükrökkel, rövid fekete keresztműves zongora mozaik szalon-tükör, olajfestmények, konyhaegy eladó. Attila-utca 25 Emelet.

Okleveles elemi tanítónő elemisták privát tanítását felelősséggel elvállalja. Cím a kiadóban.

A 6:8. sz. Indexem elveszte. A tisztelt találtot felkérem az egyetemi kapusnál leadni Löffler stud med

Nagyobb mennyiségű teljesen jó karban levő ujonnan hitelezett boroghoz jó jutányos árban kapható az Erdélyi Kereskedelmi Rt.-nál, Ferenc József ut 39.

Legújabb, biztos hatású gyógykenőcs viszketettség (rüh) és mindenemű bőrképzés gyógyítására. Kellemes illatú. — Nem piszkít. „Scabin” kenőcs ára 10 korona. „Scabin” szappan ára 10 korona. Készíti Dr. Hintz gyógyszerháza. Kapható minden gyógyszerárban.

ÜGYVÉDI kersek delmi. gyógyszerész. közgyűzői, mérnöki és mindenféle nyomtatványokat a legizéesebb kivitelben, a legkisebb időre bármily rövid idő alatt készít a LAPKIADO ÉS NYOMDAI MŰINTÉZŐ RT. KOLOZSVÁR, EGYETEM-UTCA 3.

